

Naturvandring i den mulige Naturnationalpark Bidstrupskovene

Dette notat indeholder oplysninger, debatterede emner m.m. fra naturvandringen i den mulige Naturnationalpark Bidstrupskovene afholdt d. 09.11.21.

Antal fremmødte personer:

Ca. 175 personer deltog under vandringen (excl. 10 medarbejdere fra Naturstyrelsen).

Ca. 160 deltagere ved starten af den efterfølgende debat med ministeren.

Fremmødte organisationer:

Ved turen blev der ikke lavet en officiel præsentation af tilstedeværende foreninger/organisationer. DN var repræsenteret ved direktør Lars Midtby, Friluftsrådet ved formand, Niels Christian Levinsen. Lejre Kommune var repræsenteret ved borgmester Carsten Rasmussen (S) og byrådsmedlem Grethe Saabye (C). Ordfører Zenia Stampe (R) deltog.

Medier:

Roskilde Dagblad, som bragte en artikel onsdag d. 10. november.

Tilbagemeldinger og budskaber i forhold til:

Emner	Noter
Dyrevelfærd	Bekymring for om fødegrundlaget er tilstrækkeligt, og om det er ønsket, at dyrene skal sulte i biodiversitetens tjeneste. Uforstående over for behov for andre tilsynsregler, hvis man mener det med dyrevelfærd. Spørgsmål til om NST selv skal have dyrene, og om der vil ske en opkvalificering af personalet inden for dyrevelfærd.
Friluftsliv	Bekymring for, at udsætning af græssende dyr (kvæg) vil forringe eller helt udelukke muligheder for aktivt friluftsliv. Forventning om at 80 % af nuværende besøgende vil fortrække til den sidste 1/3 af Bidstrupskovene, der ligger uden for naturnationalpark-projektgrænsen. Især ryttere udtrykker bekymringen og udtrykte, at de taler på vegne af et samlet friluftsliv, ikke mindst børn. Et mindretal gav udtryk for støtte til naturnationalparken, da de mener, deres friluftsliv vil blive forbedret. Privat skovejer bekymret for, at de 80 % så fortrækker til de private naboskove i nærheden af statens. Konkrete spørgsmål om følgende aktiviteter – MTB spor, ridesti, o-løb, schweisshundetræning, hundslædekørsel – fortsat er mulige. Spørgsmål til muligheden for at afholde store arrangementer. Spørgsmål til erstatning og forsikring i tilfælde af ulykker forårsaget af udsatte dyr. Stor bekymring for faren ved at færdes blandt dyr.

Hegn og valg af dyr	Spørgsmål til overvejelser om at udsætte "forhistoriske" dyr. Sporadisk modstand imod høje hegn men det var ikke rigtigt et tema i debatten. Bekymring for om adgang skal ske ad færste.
Inddragelse	Rigtig mange gav udtryk for behovet for lokal inddragelse og lokal medvirken til at finde de balancerede løsninger. Det var også indholdet i Friluftsrådets tale. Bekymring for at det gode samarbejde imellem brugergrupper i Bidstrup skades ved at skulle deles om et meget mindre areal.
Biodiversitet	Spørgsmål til behovet for en naturnationalpark, når biodiversiteten allerede er så høj i området. Enkelte påpegede konkret tilbagegang i sommerfuglebestande. DN og flere andre påpegede den positive effekt af store sammenhængende områder med græsning. Spørgsmål til varetagelse af Natura 2000 hensyn til arter (hasselmus) og naturtyper. Hvad er evidensen for, at naturnationalparken vil sikre biodiversiteten, og hvordan har man konkluderet at det ikke er godt nok i dag? Der blev henvist til uenighed imellem forskere om, hvorvidt rewilding med hegninger er nødvendigt og/eller vil have den ønskede effekt. Rydning af ikke hjemmehørende træarter må vel reducere biodiversiteten?
Andet	Hvordan vil man måle og følge udviklingen? Undren over at udpegning til urørt skov medfører mange indgreb i skoven, heriblandt fjernelsen af oversøiske træarter. Spørgsmål til om ikke CO2-regnskabet nedprioriteres i forhold til biodiversitet. Undren over om naturnationalpark-konceptet er et forsøg uden evidens, og om der behøves 640 ha til et sådant forsøg.

De vigtigste hovedbudskaber fra de fremmødte borgere:

Friluftsliv: Adgang og brug som i dag skal bevares, og det forhindres af hegn og udsætning af dyr.

Biodiversitet: Stor opbakning til at gøre noget for biodiversiteten. Adskillige, men dog et mindretal af deltagerne ved vandringen, finder naturnationalpark som det rette middel.

Inddragelse: Find lokale løsninger. Lev evt. med kompromiser.

Andre kommentarer:

Lidt skarp stemning i starten af vandringen, men løsnedes lidt. Mange medbragte bannere med "ja til natur, nej til hegn".

Naturvandring i den mulige Naturnationalpark Skagens Odde/Bunken

Dette notat indeholder oplysninger, debatterede emner m.m. fra naturvandringen i den mulige Naturnationalpark Skagens Odde/Bunken afholdt d. 04.11.21.

Antal fremmødte personer:

Ca. 80 personer deltog i naturvandringen og i den efterfølgende debat.

Fremmødte organisationer:

Det er ikke noteret, hvem, der deltog i arrangementet; dog er det registreret, at lokale repræsentanter for såvel Friluftsrådet som Danmarks Naturfredningsforening var til stede.

Tilbagemeldinger og budskaber i forhold til:

Emner	Noter
Dyrevelværd	Bekymring for manglende fødegrundlag for helårsgræsning. Spørgsmål til behovet for lempelse af dyreværnsloven. Kommentar til muligheden for at spotte syge dyr, når opsynet reduceres. Spørgsmål om, hvad der sker med syge dyr. Konkrete spørgsmål til Naturstyrelsens forventninger til tilsyn – hvor tit og hvordan?
Friluftsliv	Bekymring om adgang for besøgende heriblandt kørestolsbrugere og gangbesværede, særligt hvis de besøgende er utrygge ved dyrene. Spørgsmål om evt. begrænsninger i forbindelse med større organiserede aktiviteter som f.eks. O-løb. Spørgsmål om muligheden for at lufte hund i området. Drøftelse af muligheden for at ride i området, hvis der udsættes heste i en evt. kommende naturnationalpark. Kommentar om, at der er hegn og klaplåger mange steder i den danske natur, og det fungerer fint. Undren over, at der ikke må være jagt på arealerne.
Hegn og valg af dyr	Drøftelse af dyrevalg – hvorfor så meget snak om galloway? Hvorfor ikke anvende får? Hvorfor flere arter? Undren over, at Naturstyrelsen for kort tid siden har afvist, at private kunne helårsgræsse i området, hvor man med en naturnationalpark vil anvende græsning. Kommentar til, at det forventeligt i de fleste sammenhænge bliver uproblematisk med hegn og dyr, og at det bør afprøves.
Inddragelse	Drøftelse af, hvordan en lokal proces kan se ud.
Biodiversitet	Bekymring om de planteædende pattedyrs påvirkning af forskellige naturtyper. Kommentar til, at der er etableret rørdrumskrab i området, og at det må forventes, at rørdrum fortrækker fra området, hvis der udsættes store planteædende pattedyr. Spørgsmål omkring de klitfredede arealer – kan/skal de indgå? Drøftelse af rødlistens legitimitet.

	<p>Drøftelse af, om der kan arbejdes med biodiversitet i området uden at etablere en naturnationalpark, eller om der kan laves naturnationalpark uden hegn.</p> <p>Drøftelse af, om det er nødvendigt at tage skoven med i en evt. naturnationalpark, hvis mange arter er knyttet til den lysåbne natur.</p> <p>Kommentar til, at biodiversitetsgevinsten måske er for lille ved at etablere en naturnationalpark i områder, der i forvejen er forholdsvis gode. Forslag om i stedet at opkøbe dårlig landbrugsjord.</p>
Andet	<p>Skoven: Drøftelse af, hvorfor Naturstyrelsen ikke tidligere har fældet/bekæmpet oversøiske træarter som contortafyr og sitkagran.</p> <p>Økonomi: Opmærksomhed på, hvordan et fremtidigt driftsbudget kan hænge sammen, hvis produktionsskovbruget ikke længere har sin plads i skoven.</p> <p>Udrulning: Undren over hastværket i udrulningen af 15 naturnationalparker. Spørgsmål til proces og tidshorisont hvis der skal etableres naturnationalpark i området.</p> <p>Klima: Spørgsmål om klimaaftrykket ved naturnationalparker i forhold til ved drift af produktionsskov.</p> <p>Jura: Kommentar til, at Naturstyrelsen pådrager sig et ansvar ved at bringe andre menneskers liv i fare (ved udsættelse af store planteædende pattedyr på arealer, hvor der også er publikum).</p>

De vigtigste hovedbudskaber fra de fremmødte borgere:

Friluftsliv: Begrænsning af friluftslivet og den frie adgang til området

Dyrevelfærd: Særligt i forhold til helårsgræsning og tilsyn

Andre kommentarer:

Drøftelser og debatter præget af, at mange i forvejen havde taget stilling for eller imod etablering af en naturnationalpark i området.

Naturvandring i den mulige Naturnationalpark Draved Skov og Kongens Mose

Dette notat indeholder oplysninger, debatterede emner m.m. fra naturvandringen i den mulige Naturnationalpark Draved Skov og Kongens Mose afholdt d. 12.11.21.

Antal fremmødte personer:

Der deltog ca. 105 personer.

Kun ganske få personer gik fra inden afslutningen.

Fremmødte organisationer:

Friluftsrådet, DOF, Tønder kommune, Tønders borgmester, Henrik Fransen (T) flere lokalpolitiske partier, repræsentanter for lokale jægere.

Ingen medier, ud over lokalradioen (Radio Tønder).

Tilbagemeldinger og budskaber i forhold til:

Emner	Noter
Dyrevelfærd	Flere spørgsmål til om NST vil tage ansvar for dyrene og hvordan. Der blev spurgt til om dyrene skal tilskudsfores, og om hvad man gør hvis dyrene sulter. Der blev spurgt til om NST vil bruge lov nr. 229, og anført at så vil der være tale om et nyt laboratorium (ligesom Mols laboratorium). Det blev fremført, at det er urimeligt at bruge statens penge på dyrplageri, og at de som har lavet rammerne ikke ved noget om dyr. Desuden kan man ikke styre hvad og hvor dyrene æder. Kommentar omkring at der skal tages højde for områdets bæreevne, hvis der sættes dyr under hegn.
Friluftsliv	Det blev fremført at adgangsmulighederne ikke må forringes, men gerne forbedres. Skoven er i en særklasse allerede nu, ingen grund til hegn. Hvorfor ikke bare lade skoven være som den er? Deltager fra Gribskov fremførte argument om, at der i Gribskov er gode erfaringer med friluftsliv sammen med heste. Det blev fremført, at rækkefølgen i processen er forkert, der er ikke nok viden til at tage stilling, særligt vedr. eventuelt hegn.
Hegn og valg af dyr	Det blev fremført, at det er fint at hegne mosen, men at Draved skov ikke bør hegnes. Dyr og hegn vil ikke gavne skoven og adgangen til den. Kommentar om at hegn betyder kultur mere end det betyder natur. Dyrene kan ikke komme væk, når de er bag hegn. Der var kommentarer om, at det er ok med lavt hegn med glat tråd, men ikke høje hegn. Dertil også bemærkninger om at den nuværende bestand af kronvildt (store græssere) skal bevares fremover.
Inddragelse	Det blev fremført, at processen med inddragelse ikke er meget værd, når man ikke kender forhold omkring hegn og dyr. Når det er udnævnt som naturnationalpark, så kan man ikke gøre noget. Der blev spurgt til sammensætningen af et naturnationalpark brugerråd.
Biodiversitet	Flere gav udtryk for holdningen, at det hele er fint i området, så lad det være som det er. Hvorfor gøre mere? Det blev fremført, at området i den grad kunne gøre sig fortjent til en titel som naturnationalpark.

	Der blev efterlyst forklaring på hvad naturnationalparken kunne tilføre ift. at skoven er fredsskov og har været urørt i en længere årrække. Det blev anført, at der er en modsætning mellem biodiversitet og hegn. Der blev spurgt til om Draved Skov kan gøres mere våd ved at sløjfe dræn, eller omlægge Mosekærgrøften.
Andet	Der blev spurgt til om hegn, af den ene eller anden slags, ikke kunne blive problematisk i forhold til hele områdets (inkl. naboarealer) kronvildt bestand. Flere gav udtryk for at der er spændende perspektiver ved en naturnationalpark i området. Spørgsmål om ikke private dyreholdere kunne varetage opgaven med at holde dyr i området. Bekymring om at Draved er alt for lille ift. formålet med naturnationalparker, naturlig dynamik m.v.

De vigtigste hovedbudskaber fra de fremmødte borgere:

Biodiversitet: De fleste virkede positive over for en mulig naturnationalpark, om end flere var i tvivl om merværdien. En gennemgående bemærkning var, at man synes området er godt som det er.

Hegn og dyr: Nogle var forbeholdne overfor høje hegn, samt hvilke og hvor mange dyr under hegn. Herunder dyrevelfærd. Lave hegn (lig kreaturhegn) med fri bevægelighed for nuværende bestande af fx kronvildt, var der mindre modstand imod.

Flere deltagende gav udtryk for, at de så spændende perspektiver i en naturnationalpark. At området fortjener det, og der er en lokal stolthed over området.

Andre kommentarer:

Generelt god stemning og konstruktiv dialog. Der blev udtrykt tilfredshed omkring afholdelse af arrangementet.

Modsat andre naturnationalparker, så er udfordringer omkring friluftsliv begrænsede, da der i forvejen nærmest kun er gående i området. Ligeledes har skoven været urørt i årtier, og derfor mistes ikke værdier ved evt. overgang til en naturnationalpark.

Naturvandring i den mulige Naturnationalpark Hald Sø

Dette notat indeholder oplysninger, debatterede emner m.m. fra naturvandringen i den mulige Naturnationalpark Hald Sø afholdt d. 08.11.21.

Antal fremmødte personer:

Der var ca. 110-120 deltagere med på naturvandringen. Mod slutningen faldt nogle fra.

Fremmødte organisationer:

Ved turen blev der ikke lavet en officiel præsentation af alle tilstedeværende foreninger/organisationer. Friluftsrådet, lokal DN afdeling, Viborg kommune, en lokal rideforening, Naturskolen, lokal DOF og to repræsentanter fra byrådet var repræsenteret.

Tilbagemeldinger og budskaber i forhold til:

Generelt fin stemning under arrangementet trods forskellige bekymringer.

Emner	Noter
Dyrevelfærd	Bekymring for om der fremover vil ligge døde dyr på arealerne. Bekymring for de eksisterende vilde dyrs færdselsmuligheder i området. Bekymring for om tilsyn på flokniveau ikke er tilstrækkeligt.
Friluftsliv	Bekymring for, at de udsatte dyr vil give en adgangsbegrænsning for besøgende med hest og hund. Interesse for udformning af låger ifm. adgang til hest. Spørgsmål om man ikke kunne lave en eller flere mindre hegninger, frem for én stor for at give bedre adgang for friluftsliv. Eller fx kun at afgræsse de åbne arealer.
Hegn og valg af dyr	Bekymring for hvilke dyr, der sættes ud. Særligt ift. heste. Spørgsmål om der ikke er tilstrækkeligt med vilde dyr i forvejen?
Inddragelse	Der blev udtrykt behov for større inddragelse af borgerne og kommunerne. Lokalpolitiker udtrykte at det var godt med dette arrangement, og hvis det havde været afholdt tidligere, i kombination med mere information, vil stemningen i kommunen måske have været anderledes. Friluftsrådet udtrykte at det var godt at der nu var lokal inddragelse, og man skal skabe lokal opbakning til projektet før at det bliver en succes.
Biodiversitet	Flere mente at der allerede er stort biodiversitetsindhold, og at der allerede bliver gjort meget. Det blev udtrykt bekymring for, at man også vil miste noget eksisterende naturindhold, hvis man laver en naturnationalpark.
Andet	Spørgsmål angående klimapåvirkningen. Spørgsmål om dyrene kan passere mosearealerne omkring Gjelbækken. Det vil være bedre, hvis der kunne inddrages kommunale og private arealer. Hvorfor udformningen var lavet som den var og flere arealer ikke var inddraget (hvorfor ligner det ikke Rune Engelbrechts forslag?) Er den ikke for lille? Langt under 1000 ha. Forholdet til/udfordringer med eksisterende beskyttelse som fx fredningen mv.

De vigtigste hovedbudskaber fra de fremmødte borgere:

Friluftsliv: Adgang og brug af skoven som førhen-særligt ryttere, hundefolk og gående.

Proces: Det går for hurtigt ift. en god proces.

Andre kommentarer:

Generelt fin stemning under arrangementet trods forskellige bekymringer.

Naturvandring i den mulige Naturnationalpark Hanstholm

Dette notat indeholder oplysninger, debatterede emner m.m. fra naturvandringen i den mulige Naturnationalpark Hanstholm afholdt d. 01.11.21.

Antal fremmødte personer:

Ca. 75 personer under vandringen (ekskl. NST-medarbejdere)

Ca. 70 personer ved starten- og slutningen af den efterfølgende debat/dialog.

Fremmødte organisationer:

Kandidater fra Socialdemokratiet, Venstre, Nye Borgerlige og Dansk Folkeparti, Friluftsrådet, Nordvest Orienteringsklub, Danmarks Jægerforbund, Nationalpark Thy og Danmarks Naturfredningsforening.

Medier:

Nordjyske Stiftstidende

Tilbagemeldinger og budskaber i forhold til:

Emner	Noter
Dyrevelfærd	Generel bekymring om sikring af dyrevelfærd og mangelfuld tilsyn grundet arealets størrelse. Hertil spørgsmål som; "hvorfor indgår hø ikke i beredskabsplanen?", "bliver dyrene tilset af veterinærer?", "er Naturstyrelsen fritaget fra dyreværnsloven og daglige tilsyn?".
Friluftsliv	Bekymring om ændret adgang til naturen, dens nuværende rolle som friluftsområde og om brugerne vil fortrænges ved hegnet og dets symbolværdi? Spørgsmål til, om der er tale om en forringelse eller en forbedring af friluftslivet ift. de 5 mio. kr. der er bevilliget og om hvor pengene må bruges.
Hegn og valg af dyr	Bekymring om kronvildtet vil ødelægge hegnet ved passage og økonomien i dette. Spørgsmål om man kan undgå at hegne og udsætte store græssere og optimere levevilkårene for hjortevildtet på anden vis. Hertil spørgsmål som; "kan man benytte får og fårehyrder for at undgå hegn?". Skepsis over effekten, evidensen og Naturstyrelsens tiltro til store græssere som naturplejere.
Inddragelse	Generel irritation over ministeren, herunder udeblivelsen i naturvandringen ift. besvarelse af spørgsmål samt den manglende effekt af modstanden ift. fortsat udpegning af områder til Naturnationalparker. Spørgsmål til hvem der har peget på Hanstholm som Naturnationalpark og skepsis om det også er borgere fra lokalsamfundet. Spørgsmål til borgernes reelle påvirkning i processen, hvis placering og forvaltningsplaner er bestemt og udarbejdede inden nytår.
Biodiversitet	Spørgsmål til hvad en Naturnationalpark er og hvorfor den skal etableres. Spørgsmål til forskellen på Naturnationalparker og Nationalparker. Hertil spørgsmål som; "er naturens tilstand forværret efter etablering af Nationalparken?" og "hvorfor kan man ikke vente på den effekt Nationalparken har?". Spørgsmål til hvorfor man vil styre naturen og hvorfor den ikke kan klare sig selv. Hertil spørgsmål som; "hvad der vil ske hvis man intet gjorde?". Spørgsmål og manglende viden om udlæggelse til urørt skov. Bekymring om nuværende arters forsvinden og skepsis over etablering af skov med hjemmehørende arter som er

	følsomme over for klimaforandringer. Hertil spørgsmål som; ”hvordan kan hjemmehørende arter etablere sig nu, hvis de ikke kunne tidligere?”, ”hvorfor taler man om maskiner når det hedder urørt?” og ”selvsår de hjemmehørende arter sig ikke, så man kan undgå maskiner?”.
Andet	Bekymring og spørgsmål til, om der foretages en undersøgelse af naturindholdet inden beslutningen tages, da den der foreligger for området er fra 2012. Skepsis omkring processens forløb, hertil spørgsmål om beslutningen tages inden nytår, om baselinen udarbejdes inden og hvis ikke, hvorfor den ikke er med i udpegnings- eller beslutningsgrundlaget. Pointering om loven til Naturnationalparker som beskriver ”hel- eller delvis hegning” og at hegnet i princippet kan undgås.

De vigtigste hovedbudskaber fra de fremmødte borgere:

Friluftsliv: Adgang til området.

Dyrevelfærd: Tilsyn på så stort et areal.

Proces: Manglende borgerinddragelse tidligere i forløbet.

Andre kommentarer:

Stemningen under arrangementer: generel god, men mange holdninger/principper som kan besværliggøre en god dialog.

Generel skepsis omkring Naturstyrelsens kompetencer til at varetage dyrene og sikre deres velfærd.

Formanden for Nationalpark Thy håber at området udpeges som en af de 10 kommende naturnationalparker, da det er en mulighed for at nå de mål Nationalparken har om bedre natur i Thy. Han gjorde endvidere opmærksom på, hvordan borgerinddragelsen kiksede fra start, hvilket ligger til baggrund for Thisted Kommunes udmelding med 25 mod og 2 for. Pointerede at der skal ses fremad og få inddraget lokalsamfundet og deres behov i den resterende proces.

Naturvandring i den mulige Naturnationalpark Horserød Hegn

Dette notat indeholder oplysninger, debatterede emner m.m. fra naturvandringen i den mulige Naturnationalpark Horserød Hegn afholdt d. 03.11.21.

Antal fremmødte personer:

Der deltog 56 personer i naturvandringen. Stort set samtlige deltagere fra naturvandringen deltog også i den efterfølgende dialog/opsamling.

Fremmødte organisationer:

Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening (en god håndfuld lokale repræsentanter), Nationalpark Kongernes Nordsjælland (sekretariatet), Helsingør Kommune (naturafdelingen), Departementets afd. for Vild Natur og Biodiversitet.

Tilbagemeldinger og budskaber i forhold til:

Emner	Noter
Dyrevelfærd	Hvorfor kan der ikke alene sommergræsses eller alternativt vinterfodres? Bekymring for dyrevelfærden – især når der skal vintergræsses. Kan man ikke nøjes med at afgræsse de lysåbne arealer og så udvide hegning løbende? Græsningspotentialer er for lavt – der er for få lysåbne arealer og ringe muligheder for at søge føde især om vinteren.
Friluftsliv	Hvilke aktiviteter er mulige i en naturnationalpark? Konflikter mellem dyr og friluftsliv – især bekymring for den (ofte) sumpede sti omkring Gurre Sø.
Hegn og valg af dyr	Hvem udvælger hvilke dyr, der skal afgræsse?
Inddragelse	Dette emne blev ikke debatteret.
Biodiversitet	Hvorfor sætte ind i skove, hvor der allerede er en høj biodiversitetsscore?
Andet	Er området stort nok? Bekymring fra Beredskabet såfremt Gurrevej inkluderes i hegning – vil betyde øget tidsforbrug og risiko ifm. udrykning. Adskillige kommentarer omkring den vanskelige passage på både øst- og vestsiden af Gurre Sø.

De vigtigste hovedbudskaber fra de fremmødte borgere:

Dyrevelfærd: Især om dyrenes velfærd og områdets græsningspotentialer.

Klima: Især om CO₂ bindingen.

Arrondering: Bekymring for de meget og tidsvis oversvømmede passager på øst- og vestsiden af Gurre Sø.

Andre kommentarer:

Grundet tekniske udfordringer hos Facebook var tidspunktet blevet annonceret forskelligt så arrangementet stod til at starte både kl 15 og kl 16. Dette medførte at en håndfuld personer mødte op kl 16, og derved ikke kunne deltage i naturvandringen.

Naturvandring i den mulige Naturnationalpark Husby Klitplantage

Dette notat indeholder oplysninger, debatterede emner m.m. fra naturvandringen i den mulige Naturnationalpark Husby Klitplantage afholdt d. 04.11.21.

Antal fremmødte personer:

Der deltog ca. 100 mennesker til vandringen, som også deltog i den efterfølgende diskussion dog med løbende frafald.

Fremmødte organisationer og interessenter: DN, DOF, Midtjysk Rytterlaug, Jæger, O-løbere, Naturpark Nissum Fjord, Geoparken Vestjylland, Holstebro Kommune, Vester Husby Grundejerforening mfl., Botanikgruppen og Husby Efterskole.

Tilbagemeldinger og budskaber i forhold til:

Emner	Noter
Dyrevelfærd	Blev berørt af flere og en enkelt der mente det var forkert at der er andre regler for dyr i en naturnationalpark end hvad der er gældende for privatejede heste.
Friluftsliv	Der blev udtrykt skepsis for muligheder for friluftsliv, hvis hele skoven hegnes ind da der ikke er andre offentlige klitplantager på en 100 km lang kyststrækning omkring Husby. De aktuelle jagtlejere var kritiske i forhold til udpegningen af en naturnationalpark.
Hegn og valg af dyr	Det blev foreslået at kun en del af området skulle hegnes, og at det skal være et lavt kreaturhegn.
Inddragelse	Holstebro Kommune gav på vandringen udtryk for, at det tidsmæssigt er for presset i forhold til kommunale processer, at byrådet ikke har behandlet sagen og at det er afgørende for kommunens stilling, at der tages hensyn til lokale bekymringer. På den baggrund anmodede kommunen om et efterfølgende møde med Naturstyrelsen.
Biodiversitet	Spørgsmålet blev stillet: Hvorfor gøre noget ved området når det er så godt i forvejen? I det saltstormnære miljø, tæt på Vesterhavet, er store graner af arterne Ædelgran og Sitkagran (som er omkring 100 år eller ældre). Disse mindre partier er folkekære, naturskønne skovpartier ønskes bevaret til naturlig udvikling og henfald.
Andet	Flere gav udtryk for at en naturnationalpark kunne være spændende forudsat at der tages behørigt lokale hensyn til friluftsmulighederne i området. Nogle påpegede, at det var vigtigt at vi får en Naturnationalpark Husby Klitplantage, da Vestjylland er forbigået ifm. udpegningen af områder til urørt skov.

De vigtigste hovedbudskaber fra de fremmødte borgere:

Hegn: Lokal opbakning forudsætter en delvis hegning af hensyn til friluftslivet med lavt landbrugshegn af hensyn til hjortevildtets frie vandring.

Dyrevelfærd: Især vigtigt at der er fokus på dyrevelfærd i naturnationalparkerne.

Biodiversitet: Bevaring af områdets gamle store graner og mulighed for at opretholde en varieret skov når der udsættes store græssende dyr og de ikke hjemmehørende arter fjernes.

Andre kommentarer:

Der var en god stemning og dialog med både positive og skeptiske indlæg.

Umiddelbart er det Naturstyrelsens vurdering, at der lokalt vil være en overvejende positiv modtagelse af en naturnationalpark i Husby Klitplantage under forudsætning af, at det bliver en model som i Naturnationalpark Stråsø med delvis hegning med almindelig lavt landbrugshegn, hvor der som udgangspunkt satses på den etablerede bestand af kron dyr som store planteædere og at der kan suppleres med andre store planteædere, der kan holdes inde af et almindeligt, lavt landbrugshegn. En delvis hegning giver mulighed for en løsning, hvor der bl.a. tages hensyn til Husby Efterskole og de mange andre øvrige friluftaktiviteter der foregår i området.

Naturvandring i den mulige Naturnationalpark Kaløskovene

Dette notat indeholder oplysninger, debatterede emner m.m. fra naturvandringen i den mulige Naturnationalpark Kaløskovene afholdt d. 20.11.21.

Antal fremmødte personer:

Der var ca. 80-90 deltagere med på naturvandringen.

Fremmødte organisationer:

Ved turen blev der ikke lavet en officiel præsentation af alle tilstedeværende foreninger/organisationer. Friluftsrådets repræsentant i Interessentarbejdsgruppen, Flemming Torp, Repræsentant i den videnskabelige arbejdsgruppe Rita Merete Buttenschøn, Borgmester i Syddjurs kommune Michael Stegger Jensen (S), Politisk ordfører Torsten Geil (alternativet), Dyrslæge Jens Kristoffersen, medlem af Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling samt gruppen ”JA TAK til Natur, NEJ TAK til naturnationalpark” (tilgaengelignatur.dk), repræsentanter fra distriktsrådet og orienteringsklubben Pan i Århus var til stede.

Tilbagemeldinger og budskaber i forhold til:

Emner	Noter
Dyrevelfærd	Bekymring for dyrevelfærd. Bl.a. udsprunget af beretninger fra Molslab og Naturstyrelsens dyrevelfærdssager fra vinteren 2020/2021. Synspunkt: Biodiversitet skal ikke være på bekostning af dyrevelfærd. Spørgsmål om, hvordan det sikres, at der er nok mad til dyrene. Spørgsmål til beregningsmetoden ifm. vurderingen af områdets bærekapacitet for forskellige dyrearter.
Friluftsliv	PAN Århus udtrykte bekymring for om der vil blive givet tilladelse til fremtidige store orienteringsløbsarrangementer, da der er få (i o-løbs sammenhæng) interessante statslige skovarealer tilbage i denne del af Østjylland at afholde løb i, hvis der ii naturnationalparker eller urørt skov, ikke vil blive tilladt større o-løbsarrangementer. Friluftsrådet sekunderede og udtrykte bekymring for, at der potentielt kan blive lukket af for større arrangementer a la større o-løb, MTB-løb etc. i store dele af de statsligt ejede naturområder. Bekymring for, at de udsatte dyr vil give en adgangsbegrænsning for nogle brugergrupper. Bekymring for fortsat adgang ifm. genopretning af naturlig hydrologi. Spørgsmål til adgangsveje, herunder lågeudformning mv. Interesse for, om der kan etableres stillezoner for mennesker. Ønske om, at stedsegrønne træarter, dvs. nåletræer, i skoven bibeholdes. Herunder et areal med ældre cypres i Hestehave Skov. Interesse for udformning af låger, særligt ifm. adgang til hest.

Hegn og valg af dyr	<p>Bekymring for trafikmæssige begrænsninger på Molsvej ved etablering af færste i Molsvej og dyr, som færdes på vejen. Særligt Distriktsrådet, men nævnt af flere. Det blev nævnt, at vejen er adgangsvej til Molslandet, har meget trafik i forvejen og er udsat for kødannelse – særligt i sommerhalvåret og i andre turismemæssige spidsbelastningsperioder.</p> <p>Flere udtrykte, at vejen i forvejen er særdeles trafikeret, og at redningskøretøjer potentielt kan få svært ved at komme frem. Derfor bekymring for patientsikkerheden. Desuden blev der udtrykt en bekymring for, at beboere på Mols kan føle sig mere afskåret fra omverdenen ved tiltag, der begrænser fremkommeligheden. Endvidere betænkeligheder ved en potentiel hastighedsreduktion fra nuværende 60km/t til fx 40km/t. Forslag om alternativt at etablere en faunabro over vejen.</p> <p>Borgmesteren gjorde opmærksom på, at kommunen netop har haft et forslag til plan for mobilitet og strategi for trafiksikkerhed i høring og foreslog, at man indsendte erfaringer vedr. trafikken på Molsvej og eventuelle løsningsforslag. Som eksempel blev det nævnt, at man kunne opgradere forpagtervejen til at være primær adgangsvej til Mols.</p> <p>Distriktsrådet udtrykte bekymring for, at der kommer hegn rundt om en stor del af Rønde by. Hertil spørgsmål om, hvorvidt det er normalt at hegne så tæt på byer.</p> <p>Det blev udtrykt, at store dyr ikke er noget vi er vant til i Danmark, hvorfor det vil kræve tilvænnning for borgerne. Man vil med fordel kunne trække på erfaringerne fra andre lande som fx Norge.</p> <p>Spørgsmål om man ikke kunne lave flere mindre folde, frem for én stor for hegning. Dels for undgå, at der kommer dyr på Molsvej og dels for at tage hensyn til friluftsliv. Fx kun at hegne øst eller vest for Molsvej eller lave to indhegninger på hver side af vejen.</p> <p>Bekymring for hvilke dyr, der sættes ud. Særligt ift. heste.</p> <p>Spørgsmål ang. vilde dyrs passage/færdsel, dvs. til faunapassager i hegn.</p> <p>Spørgsmål til, hvornår der vælges hhv. højt og lavt hegn.</p> <p>Bekymring for, at hegn forstyrrer illusionen om at færdes i et naturområde.</p>
Inddragelse	<p>Friluftsrådet udtrykte, at det var godt, at der nu var lokal inddragelse, og man skal skabe lokal opbakning til projektet for, at det bliver en succes. Derudover skal man være pragmatisk ifm. projekteringen af hegnslinjen og i den forbindelse tage hensyn til forskellige interesser.</p> <p>Utilfredshed med processen og oplysningsniveauet. Utilfredshed ift. at dette medfører ukvalificeret borgerinddragelse, da det ikke vides, hvad man skal forholde sig til. Generelt ønskes større inddragelse af lokalområdet. Særligt utilfredshed med, at der ikke er en længere proces før beslutning om, der skal være en nationalpark, bliver taget. Utilfredshed med, at det ikke er muligt at afvise forslaget.</p>
Biodiversitet	<p>Spørgsmål om dyrene vil spise fx brombær i tilstrækkeligt omfang.</p> <p>Spørgsmål til håndteringen af problematiske/invasive planter.</p>
Andet	<p>Ønske om at se en plan over effekterne af genopretning af naturlig hydrologi.</p> <p>Spørgsmål/kritik på baggrund af at gældende driftsplan ikke følges fsva. tiltag i skovbryn og hydrologitiltag.</p> <p>Forholdet til/udfordringer med eksisterende beskyttelse som fx fredningen mv.</p>

De vigtigste hovedbudskaber fra de fremmødte borgere:

Hegn: Der var bekymring for udformningen ifbm. Molsvej. Borgmesteren gjorde opmærksom på, at kommunen netop har haft et forslag til plan for mobilitet og strategi for trafiksikkerhed i høring og foreslog, at man indsendte

erfaringer vedr. trafikken på Molsvej og eventuelle løsningsforslag. Som eksempel blev det nævnt, at man kunne opgradere forpagtervejen til at være primær adgangsvej til Mols.

Kan man lave en naturnationalpark så tæt på en by eller regnes vores by ikke for en by (Rønde).

Proces: Det går for hurtigt ift. en god proces og oplysningsniveauet har været for dårligt.

Friluftsliv: Bekymring for de eksisterende muligheder i bred forstand forringes.

Naturvandring i den mulige Naturnationalpark Kompedal Plantage

Dette notat indeholder oplysninger, debatterede emner m.m. fra naturvandringen i den mulige Naturnationalpark Kompedal Plantage afholdt d. 05.11.21.

Antal fremmødte personer:

Ca. 250 deltagere mødte op ved start og deltog i introduktionen.

Ca. 127 deltog i den afsluttende diskussion/dialog.

Der kom ikke nye til, men undervejs diffunderede nogle af de fremmødte stille væk fra vandringen, især efter de to første stop på ruten, omhandlende formålet med naturnationalparker og græsning.

Fremmødte organisationer:

Bevar de danske skove, Kompedal Lejren, Friluftsrådet, Danmarks Idrætsforbund, Dorte Brauner Jensen m.fl. (bag facebook siden "Stop indhegningerne i kommende National Parker NNP for dyrenes skyld"). Herudover deltog kommunalpolitikere fra flere partier (Venstre, Socialdemokratiet), folketingsmedlem Kristian Pihl Lorentzen (V), naboer og ryttere.

Medier

DR P4 Øst som havde et kort indslag i P4 Morgen dagen efter.

Midtjyllands Avis der bragte en artikel i avisen dagen efter:

<https://www.midtjyllandsavis.dk/artikel/58bba9c7-9a25-40ff-a811-0244abce140f/>

Tilbagemeldinger og budskaber i forhold til:

Emner	Noter
Dyrevelfærd	Dyrevelfærd fyldte meget i debatten. Spørgsmål til dyrenes fødegrundlag, mulighed for læ og tilskuds fodring m.m. Der blev udtrykt bekymring for hvordan NST vil sikre, at dyrene i hegningen har det godt og holde tilsyn med dem på det store areal. Hvad sker der når et dyr dør – og vil NST tillade det osv.
Friluftsliv	Bekymring for begrænsninger i friluftsmulighederne ved hegning og udsætning af græssere. Repræsentanter fra Foreningen Kompedal, som driver Kompedal Lejren fremhævede, lejren benyttes flittigt af en bred vifte af brugere (rideforeninger, hundeforeninger, skoleklasser m.m.) og at de var bekymrede for hvorvidt dette kan fortsætte, hvis Kompedal Plantage bliver udpeget til en naturnationalpark. Især rytterne, som bruger skoven flittigt, fremførte at det ikke er sikkert at ride blandt store græssende dyr. Desuden blev der snakket om utrygheden ved at lufte hunde i indhegninger ift. de sager, der har været med folk, der er kommet til skade. Jagt som friluftaktivitet blev kun kort berørt.
Hegn og valg af dyr	Der blev spurgt til hvorfor der overhovedet skal være et hegn og hvilken type af hegn det kunne være. Der blev givet udtryk for stor skepsis omkring et hegn om Kompedal plantage. Der blev desuden udtrykt en generel bekymring for kronvildtsbestanden, og spurgt ind til, hvordan NST vil passe på denne, hvis der også sættes store

	græssere ind i området. Én af de fremmødte argumenterede for, at man bare burde udvide den naturlige kronvildtbestand, så var problemet løst. En af deltagerne mente at selv et kreaturhegn vil være et voldsomt indgreb mod kronvildtet, da han mente at de små kalve ikke frit vil kunne diffundere ind og ud af hegningen som større kalve og voksne dyr. Der blev spurgt til, hvorfor man ikke planlægger at udsætte får og geder i naturnationalparker.
Inddragelse	Spørgsmål til selve processen omkring udpegningen af naturnationalparker, og at der generelt var for lidt borgerinddragelse. Utilfredshed med manglende konkrete løsninger hvis området bliver en naturnationalpark.
Biodiversitet	Snak om forskellen på rewilding og biodiversitet. Muligheden for at kombinere produktionsskoven og øget biodiversitet. Desuden blev der argumenteret for, at nogle arter tilknyttet heden vil gå tilbage, hvis strukturen ændres og at nogle områder allerede er udpeget Natura2000 – og det bør være godt nok for biodiversiteten med de tiltag, der allerede findes. En deltager konstaterede at udviklingen i biodiversiteten i plantagen var i god gænge, og at den nuværende driftsplan med naturnær drift, udvidelse af lysåbne arealer m.m. sikrede en fortsat udvikling i retning af mere natur og større biodiversitet, og at det er et spørgsmål om tid. Så hvorfor skal der ændres nu?
Andet	Der var én deltager, som mente at vide, at der er fortidsminder i Kompedal Plantage, som ikke står nævnt i 2-pageren. Hvordan vil vi passe på indlandsklitterne, hvis der kommer græsning på?

De vigtigste hovedbudskaber fra de fremmødte borgere:

Dyrevelfærd: Dyrevelfærd blev toneangivende for debatten. Debatten var især præget af stifteren, og medlemmer, af facebookgruppen ”Stop indhegningerne i kommende National Parker NNP for dyrenes skyld”, og der var en hovedvægt af dyrevelfærdsspørgsmål og -holdninger.

Friluftsliv: fyldte mindre i debatten end dyrevelfærd.

Andre kommentarer:

Der var på forhånd ophængt modstandsbannere ved vejen ind til Kompedal plantage, og et par stykker af de fremmødte politikere havde plakater med imod en naturnationalpark.

Naturvandring i den mulige Naturnationalpark Læsø Klitplantage

Dette notat indeholder oplysninger, debatterede emner m.m. fra naturvandringen i den mulige Naturnationalpark Læsø Klitplantage afholdt d. 10.11.21.

Antal fremmødte personer:

Ca. 90 personer deltog i naturvandringen og i den efterfølgende debat om en mulig Naturnationalpark Læsø Klitplantage.

Fremmødte organisationer:

Deltagerne i arrangementet blev ikke præsenteret, og der er derfor ikke et fyldestgørende overblik over, hvilke foreninger m.v. der deltog.

Overordnet er det observeret, at der deltog kommunalbestyrelsesmedlemmer fra Læsø Kommune, det lokale friluftsliv heriblandt jagtforeninger, virksomheder fra turisterhvervet og formanden for Friluftsrådet Vendsyssel.

Tilbagemeldinger og budskaber i forhold til:

Emner	Noter
Dyrevelfærd	Kommentar til ændringen i dyrevelfærdsloven via naturnationalparkloven: Hvorfor to sæt regler? Et for staten og et for andre? Spørgsmål om, hvorfor der skal være helårsgræsning på arealerne, samt fødegrundlaget om vinteren. Bekymring for dyrevelfærden.
Friluftsliv	Spørgsmål til muligheden for jagt på arealerne. Flere føler sig ekskluderet fra friluftslivet i området, da man er bange for at være i et hegn med f.eks. kreaturer (også stude). Interesse for, om der bliver begrænsninger for friluftslivet i området. Interesse for, om man lokalt involveres i, hvad øremærkede midler til formidling og friluftsliv skal anvendes til.
Hegn og valg af dyr	Der blev givet udtryk for, at store dele af Læsø allerede er hegnet og derfor utilgængeligt. På den baggrund synes flere, at det er et stort indgreb, hvis også disse arealer skal hegnes. Interesse for, hvilket hegn og hvilke dyr, der er tale om. Der blev givet udtryk for, at det for nogen kan være afgørende for opbakningen til en eventuelt kommende naturnationalpark.
Inddragelse	Spørgsmål til inddragelse i processen – både før og efter udnævnelsen af naturnationalparkerne.
Biodiversitet	Lokale har observeret, at biodiversiteten synes at være gået ned, efter der er etableret et storhegn med stude på ca. 400 ha af den evt. kommende Naturnationalpark Læsø. Der blev udtrykt bekymring omkring slid på den unikke lavhede på arealet. Spørgsmål til den nuværende biodiversitet og manglende spredningspotentiale. Der blev stillet spørgsmålstegn ved det videnskabelige grundlag for at udpege arealer på Læsø. Forslag om at arbejde med biodiversitet på dårlige landbrugsarealer i stedet for at anvende statslige arealer, hvor der i forvejen er en forholdsvis høj biodiversitet.

Andet	<p>Økonomi: Der var interesse for at vide, hvordan driftsøkonomien kommer til at hænge sammen i en kommende Naturnationalpark Læsø. Samtidig blev der givet udtryk for, at det kunne være svært at tro på, at pengene ville følge med (på baggrund af erfaringer fra andre projekter, f.eks. Life-projekter).</p> <p>Demokrati: Det føles som et overgreb, at tingene skal gå så hurtigt.</p> <p>Det er svært at forstå, at demokratiet på Læsø sættes ud af spil, fordi det er et nationalt projekt; ”vi har jo ikke flere stemmer herovre, end de har i et middelstort boligkompleks i København, men vi lever her”.</p> <p>Det hele vender omvendt. Miljøministeren/Naturstyrelsen bør snakke med borgerne først og derefter evt. slå stregerne for en ny naturnationalpark.</p> <p>Kommerciel skovdrift: Bekymring for den kommercielle skovdrift.</p> <p>Vandindvinding: Spørgsmål til vandindvinding på arealerne.</p> <p>Beskæftigelse: Før var der flere ansatte i skoven på Læsø. Kan man ikke konvertere investeringen i en naturnationalpark til lønninger og så lade det være skovarbejdere, der holder de lysåbne arealer åbne og i øvrigt udfører naturpleje?</p> <p>Planlægning: Etableringen af en naturnationalpark på Læsø bør referere til en overordnet plan for udviklingen på øen.</p>
--------------	--

De vigtigste hovedbudskaber fra de fremmødte borgere:

Proces: Man føler sig ikke hørt.

Biodiversitet: Mistillid til om hegn og dyr bidrager til en øget biodiversitet.

Hegn: En stor del af Læsøs natur er i forvejen hegnet. Flere mener, at mætningspunktet for hegn er nået.

Dyrevelfærd: Bekymring om fødegrundlaget om vinteren og om grebene i en beredskabsplan kan afhjælpe eventuelle problemer

Andre kommentarer:

Der er en særlig udfordring omkring brune bier på Læsø. Det skal overvejes, hvordan Naturstyrelsen – hvis der etableres naturnationalpark – fortsat kan støtte op om bevarelsen af den brune bi på Læsø, og det skal undersøges nærmere, om der er en konflikt mellem lovgivningen om brune bier og naturnationalparkloven.

Naturvandring i den mulige Nationalpark Mols Bjerge

Dette notat indeholder oplysninger, debatterede emner m.m. fra naturvandringen i den mulige Nationalpark Mols Bjerge afholdt d. 21.11.21.

Antal fremmødte personer:

Der var ca. 160-180 deltagere med på naturvandringen.

Fremmødte organisationer:

Ved turen blev der ikke lavet en officiel præsentation af alle tilstedeværende foreninger/organisationer. Friluftsrådet, lokalpolitikere herunder borgmesteren i Syddjurs kommune, gruppen ”Ja tak til Natur, nej tak til hegn”, Mols i Udvikling, De Unge Biodiversitetsambassadører, forældre i lokal børnehave og Nationalpark Mols Bjerge var til stede.

Tilbagemeldinger og budskaber i forhold til:

Emner	Noter
Dyrevelfærd	Bekymring for dyrevelfærd. Bl.a. udsprunget af beretninger fra Naturstyrelsens dyrevelfærdssag fra vinteren 2020/2021 og sagerne på Mols laboratoriet. Spørgsmål om, hvordan det sikres, at der er mad nok til dyrene.
Friluftsliv	Bekymring for, at de udsatte dyr vil medføre en adgangs begrænsning for forskellige brugergrupper – særligt ryttere. Interesse for udformning af låger ifm. adgang til hest. Bekymring for, at det arbejde lokale har lavet sammen med Naturstyrelsen om at tilpasse hegn, stier (herunder mellem og uden for indhegninger), låger og deres placeringer etc. ifht. brug er spildt, hvis der skal laves et stort hegn. Den lokale børnehave spurgte til erfaringerne fra Fussingø, hvor en skovbørnehave har til huse i nationalparken og i dag benytter besøgs punkter i indhegninger med skovgræsning med stude. Bekymring ang. mulighed for afholdelse af store orienteringsløbsarrangementer i fremtiden. Bekymring for, om udpegning vil medføre øgede besøgstal, da de er meget høje i forvejen. Tilgrænsende skovejere udtrykte frustration over stigende besøgstal i deres skove. De mener, at det skyldes, at besøgende er utrygge ved at gå ind i de eksisterende folde og derfor bruger deres områder i stedet for. De mener, at en nationalpark vil forstærke dette. Et konkret ønske om en 100m bufferzone fra hegnet til privat ejendom.
Hegn og valg af dyr	Spørgsmål til arrondering, og hvorfor forskellige ikke-statslige arealer ikke er med i forslaget. Det blev udtrykt, at store dyr ikke er noget vi er vant til i Danmark, hvorfor det vil kræve tilvænnning for borgerne. Man vil med fordel kunne trække på erfaringerne fra andre lande som fx Norge, men også Indien, hvor køer går frit rundt overalt.

	<p>Forslag om begrænsning af bilkørslen på de mange grusveje i Mols bjerge. Også modsat synspunkt, dvs. at vejene bør gøres tosporede pga. markant øgede besøgstal.</p> <p>Bekymring for hvilke dyr, der sættes ud. Særligt ift. heste. Der blev nævnt eksempler på tidligere ulykker med kvæget i Mols Bjerge fra 2021.</p> <p>Interesse for udsætning af bison, bl.a. af hensyn til turisme.</p>
Inddragelse	<p>Utilfredshed med processen og oplysningsniveauet. Generelt ønskes større inddragelse af lokalområdet. Særligt utilfredshed med, at der ikke er en længere proces før beslutningen, om der skal være en nationalpark, bliver taget. Utilfredshed med, at det ikke er muligt at afvise forslaget.</p> <p>Utilfredshed med, at gangbesværede ikke kunne deltage i naturvandringen.</p>
Biodiversitet	<p>Bekymring for tilgroning af arealerne med gyvel og brombær mv. og at den store naturplejeindsats med rydning af plantager og genskabelse af overdrevsnaturen vil være spildt. Spørgsmål til om det vil være i overensstemmelse med at fastholde overdrevsnaturtyperne i Natura2000 sammenhæng og med fredningen. Derudover spørgsmål til, hvad man gør, hvis det ikke er foreneligt med fredningen.</p> <p>Der blev spurgt til hvorvidt, og hvordan der vil blive lavet baseline-undersøgelser.</p> <p>Dertil spørgsmål til om en øget formidlingsindsats på artsniveau er i proces, da det vil skabe større opbakning.</p> <p>Spørgsmål til, om der vil blive gået på kompromis med formålet om hensynet til biodiversiteten pga. protester fra visse brugergrupper.</p> <p>Bekymring for, at de mange hensyn til visse brugergruppe – herunder ryttere – generelt udvander projekterne på samme måde som fx nationalparkprocessen. Det blev udtrykt at dette er uambitiøst, og biodiversiteten bør prioriteres højere.</p> <p>Spørgsmål til, om der vil blive lavet stillezoner uden adgang for mennesker.</p>
Andet	<p>Det blev udtrykt, at man i stedet for at lave nationalparker burde bruge midlerne på at opkøbe privat landbrugsjord.</p> <p>Der blev spurgt til om nogen havde økonomiske interesser i en evt. nationalpark.</p>

De vigtigste hovedbudskaber fra de fremmødte borgere:

Biodiversitet: Bekymring for om et nationalpark projekt kan leve op til fredningen og Natura2000 forpligtigelserne ifht. at fastholde overdrevsnatur samt bekymring for at der bliver for mange kompromisser ifht. friluftslivet på bekostning af biodiversiteten.

Friluftsliv: Adgang og brug af arealet som førhen – særligt ryttere. Generel og nabobekymring for øget publikumspres og trafik.

Proces: Det går for hurtigt ift. en god proces og oplysningsniveauet har været for dårligt.

Andre kommentarer:

Gruppen ”Ja tak til Natur, nej tak til hegn” uddelte klistermærker mv. Der var ca. 10 deltagere, som havde heste med på vandringen.

Generel tilfredshed med arrangementet med en god tone i debatten.

Naturvandring i den mulige Naturnationalpark Nørlund Plantage og Harrild Hede

Dette notat indeholder oplysninger, debatterede emner m.m. fra naturvandringen i den mulige Naturnationalpark Nørlund Plantage og Harrild Hede afholdt d. 10.11.21.

Antal fremmødte personer:

Der deltog ca. 150 personer ved start af naturvandringen (foruden ministeren og NST-medarbejdere).

Ca. 80 deltog under hele vandringen.

Ca. 20 blev til den afsluttende debat/dialog ved bålet.

Fremmødte organisationer:

Ved turen blev der ikke lavet en officiel præsentation af alle tilstedeværende foreninger/organisationer.

Friluftsrådet (repræsenteret af bl.a. direktør Winni Grosbøll), Harrild Hedes Venner, Sportsfiskerne, Jysk jagtrideklub, Bevar de danske skove, medlemmer fra facebookside "Stop indhegningerne i kommende National Parker NNP for dyrenes skyld", Slædehundeklubben og Danmarks Naturfredningsforening.

Herudover deltog kommunalpolitikere fra flere partier bl.a. Venstre (herunder borgmester Ib Lauritsen), Socialdemokratiet og Konservative.

Medier:

TV Midtvest, som bragte et nyhedsindslag samme aften samt en artikel:

<https://www.tvmidtvest.dk/ikast-brande/nej-tak-til-naturnationalpark-heidi-og-100-andre-demonstrerede-over-for-ministeren>

TV Midtvest indslag gav et misvisende billede af hegn og modstand.

Efterfølgende er indslaget berigtiget fra naturvandringen ift. hegning i 19.30-nyhederne den. 11. november.

Herning folkeblad var ligeledes til stede og har bragt en artikel.

Tilbagemeldinger og budskaber i forhold til:

Emner	Noter
Dyrevelfærd	Flere udtrykte generel bekymring omkring dyrevelfærd, hvilke dyr der skal sættes ud og hvad deres fødegrundlag er ift. helårsgræsning. Der blev nævnt eksempler på dyr, der er forsømte (Mols). Der blev stillet spørgsmålstejn ved om NST kan overholde både dyrevelfærd og tilgodese naturen. Der blev spurgt ind til om dyrene skal blive vilde på sigt, og hvilke robuste racer man vil vælge ift. at de skal kunne leve på arealet hele året rundt både ift. vind, vejr og føde. Bison på Bornholm blev nævnt som eksempel med indvoldsorm, og der blev spurgt kritisk til, hvad man vil gøre i sådan et tilfælde. Flere spurgte ind til hvorfor helårsgræsning var nødvendigt i stedet for græsning efter behov.
Friluftsliv	Der blev udtrykt stor bekymring fra ryttere, som ikke tør ride i et område forvaltet med store græssere. De samme ryttere argumenterede for, at de vil blive presset ud i andre skove og naturområder, og at de i forvejen kører langt efter store (statsejede) arealer at ride på. Besværligt med klaplåger, man skal passere. Der blev udtrykt bekymring for, om man fortsat kan køre med slædehunde og afholde store 'jagtstævner'.

	<p>Bekymring for at tage børn med ind i indhegnede områder. Friluftsrådet fortalte, at de støtter idéen med naturnationalparker, og at de ser frem til, at mangeartede friluftaktiviteter kan finde sted – og måske endda med større indhold. De nævnte, at lokale behov bør indgå i planlægningen.</p>
Hegn og valg af dyr	<p>Der blev spurgt ind til om muligheden for virtuelle hegn er blevet undersøgt. Spørgsmål og bekymring om brugen af hegn og bestemte hegstyper, herunder vildtets frie bevægelighed og stressede hjortekalve, der ikke kan bevæge sig over hegnet. Der blev spurgt om, hvor stor vildtbestanden vil være, om man risikerer to populationer, hvis der hegnes og om man vil regulere bestanden for at gøre plads til fx kreaturer. Der blev spurgt om muligheden for at flytte på hegnslinjen - og om hegnet evt. vil adskille Harrild Hede fra resten af Nørlund Plantage, i forhold til infrastrukturen med de gennemgående veje.</p>
Inddragelse	<p>Generelt udfordringer med at forstå processen og den manglende indsamling af erfaringer, før etablering af nye naturnationalparker. Der blev spurgt ind til, hvor lang tid projektet skal køre, om det vil blive evalueret og om det vil stoppe igen, hvis det ikke har den forventede effekt. Mange gav udtryk for utilfredshed over for processen og efterlyste en mere inddragende proces over for borgerne. Der blev stillet spørgsmålstegn ved, hvor meget reel indflydelse den lokale projektgruppe vil få. Rytterne og naboer udtrykte utilfredshed over ikke at være blevet inddraget i diskussionen tidligere. Hvilke interessentgrupper er blevet hørt – og hvad med ikke organiserede brugere? Nogle følte, at beslutningen om en naturnationalpark på Harrild Hede og Nørlund Plantage allerede er truffet.</p>
Biodiversitet	<p>Der blev sat spørgsmålstegn ved, om biodiversiteten overhovedet er i tilbagegang - og der blev spurgt ind til, hvad vi vil gøre ved invasive arter, fx gyvel, som er et stort problem på Mols. Der mangler, ifølge nogle af deltagerne, dokumentation for at projektet gavner biodiversiteten. En deltager påpegede, at det vil blive et mere spændende og varieret landskab med større naturværdi, når man besøger Harrild Hede om 20-30 år. Skal naturnationalparkerne starte på samme tid, eller kan man nå at evaluere på de første og bruge de erfaringer senere?</p>
Andet	<p>En deltager spurgte flere gange, hvorfor man ikke synes Harrild Hede er bevaringsværdigt? (refererede til en EU undersøgelse). Heden er underlagt en fredning, og flere spurgte ind til, hvordan man vil forholde sig til denne ift. græsning. Der blev efterlyst et alternativ til rewilding/naturnationalpark grundet den store modstand i dele af befolkningen. Skal pengene bruges til naturnationalparken eller kan nogle af dem gå til andre formål, fx skovrejsning? Der blev udtrykt bekymring for tilfælde af billeangreb og spurgt ind til hvordan man vil forhindre spredning. Kan man helt generelt lave ændringer i projektet ift. ekstraordinære situationer?</p> <p>Klima: Urørt skov og CO₂-regnskab blev debatteret, herunder om man vil plante nye træer, når man fjerner de oversøiske arter, og om man lade sitkatømmer blive liggende i skovbunden. Kreaturer er også dårligt for klimaet. Import af mere udlandstømmer pga. overgang til urørt skov er problematisk.</p>

De vigtigste hovedbudskaber fra de fremmødte borgere:

Dyrevelfærd: Meget fokus på dyrevelfærd fra den samme gruppe af modstandere af naturnationalparker der også deltog ved naturvandring i fx Kompedal og Søhøjlandet.

Friluftsliv: Der blev generelt udtrykt stor bekymring for om hegn og græssere vil medføre en begrænsning i forhold til det friluftsliv der udfolder sig i dag. Mange var bekymrede for om Naturcenter Harrild Hede, kunne fungere som det gør i dag, hvis man skulle ind i en indhegning for at opleve naturen i området.

Hegn og valg af dyr: Der er en stor bestand af kronvildt i området og store jagtinteresser knyttet hertil. Vildtets frie bevægelighed ligger derfor mange på sinde.

Proces: Manglende forventningsafstemning af, hvor langt man er, og hvad man som borger kan få indflydelse på.

Andre kommentarer:

Stemningen under arrangementet: Der var overvægt af kritiske holdninger til naturnationalparken, men generelt var der en god tone under debatten.

Borgmester Ib Boye Lauritsen (V) fik ordet til start og udtrykte sin tydelige skepsis i forhold til projektet.

Der blev uddelt ”falske” flyers/materiale fra modstandere af naturnationalparkerne, som havde samme layout som Naturstyrelsens FAQ.

Nogle af de fremmødte havde bannere og T-shirts imod naturnationalparker.

Naturvandring i den mulige Naturnationalpark Pamhule og Hindemåde

Dette notat indeholder oplysninger, debatterede emner m.m. fra naturvandringen i den mulige Naturnationalpark Pamhule og Hindemåde afholdt d. 01.11.21.

Antal fremmødte personer:

Der deltog ca. 90 personer under naturvandringen (+5 medarbejdere fra NST)

Ca. 35 personer under den afsluttende debat – det meste debat blev taget undervejs.

Fremmødte organisationer:

Friluftsrådet, v. specialkonsulent Johan Husfeldt en del lokalpolitikere fra forskellige partier – V, S, K og Slesvigsk Parti,

Lokale afdelinger af DOF, DN, DGI, spejdere og forskellige idrætsforeninger især MTB'er.

Medier:

Jyllandsposten (til baggrund ventes at lave en artikel medio november).

Tilbagemeldinger og budskaber i forhold til:

Emner	Noter
Dyrevelfærd	Blev kort nævnt, men ikke forfulgt yderligere efter det blev præciseret, at dyreværnsloven gælder.
Friluftsliv	Stor bekymring for begrænsninger i forhold til friluftsliv – MTB, ridning, brug af stier. Særlig bekymring for at tage ansvar for børn inden for hegn med udsatte dyr. Bekymring for, at der reelt ikke er andre steder i nærheden at flytte friluftslivet hen.
Hegn og valg af dyr	Nogle var helt imod hegn, uanset form og indhold. Største bekymring var for kreaturer, herunder også stude. Utryghed i forhold til, hvilke dyr NST kunne finde på at sætte inden for hegnet, hvis det først er etableret.
Inddragelse	Mange udtrykte skepsis over for processen, nogle kaldte det en skueproces. Forundring over, at det skal gå så hurtigt. Ved debatten udtrykte repræsentanten fra Friluftsrådet, at de bakker op om naturnationalparker; men det er vigtigt med lokal opbakning. Naboer undrer sig over, at de ikke er blevet specifikt hørt.
Biodiversitet	Nogle positive tilkendegivelser i forhold til at understøtte biodiversitet. Spørgsmål til, om man ikke ville opnå mere ved at indhegne næringsfattig landbrugsjord. Undren over, at klima og CO ₂ binding ikke er tænkt ind i projektet. Bekymring for konsekvenser for samfundet af at træproduktionen standser. Hvorfor kan biodiversitet og træproduktion ikke gå hånd i hånd? Naturen er allerede rig i Danmark, hvorfor ødelægge den.

Andet	Er der overhovedet evidens for virkningen? Hvor er fagligheden henne hos NST's medarbejdere? Flere vandhuller vil udvikle mere metan.
--------------	---

De vigtigste hovedbudskaber fra de fremmødte borgere:

Friluftsliv: Adgang og den rekreative brug af skoven, utryghed.

Hegn og dyr: Hvilke dyr, forskellige dyr, hegn som begrænsning for mennesker.

Proces: Manglende inddragelse. Hvis det først er besluttet, at der skal være naturnationalpark, er det begrænset, hvad der kan ændres.

Andre kommentarer:

Der var generelt god stemning på turen.

Gruppen af MTB'ere fyldte meget i debatten på turen og de har samlet andre i protestskrivelse.

Naturvandring i den mulige Naturnationalpark Rold Skov

Dette notat indeholder oplysninger, debatterede emner m.m. fra naturvandringen i den mulige Naturnationalpark Rold Skov afholdt d. 03.11.21.

Antal fremmødte personer:

Der deltog ca. 340 personer, i naturvandringen og det efterfølgende møde.

Fremmødte organisationer:

DN ved Rune Engelbrecht Larsen, Friluftsrådet ved Thorbjørn Eriksen flere lokale organisationer og Rebild kommune ved Borgmester Leon Sebbelin.

Tilbagemeldinger og budskaber i forhold til:

Emner	Noter
Dyrevelfærd	Få spørgsmål og bekymringer.
Friluftsliv	<p>Talrige bemærkninger og spørgsmål på turen, herunder om sikkerhed, ansvar og mulighederne for afholdelse af store fladedækkende arrangementer indenfor mountainbiking, orienteringsløb, ridning, hundetræning, skiløb, herunder DM og NM i diverse discipliner som der har været mange af i skoven gennem årene. Endvidere udtrykkes bekymring for mulighederne for at udbygge disse aktiviteter i fremtiden.</p> <p>Især påpegedes det at når Tranum og Fussingø også bliver naturnationalparker så er Rold Skov det eneste tilbageværende større tilgængelige område for sådanne aktiviteter i et område dækkende Himmerland og det sydlige Vendsyssel med over 300.000 indbyggere inkl. Aalborg by, hvorfor det ikke vil være muligt at anvise alternative steder til disse aktiviteter.</p> <p>Bekymring for manglende store sammenhængende offentligt tilgængelige arealer.</p> <p>De aktive brugere - ridende, cyklende, skiende og løbende gjorde i øvrigt opmærksom på at de til deres aktiviteter ikke har brug for nye shelters, fugletårne, lejrpladser m.v. som er stillet i udsigt, da disse er målrettet et helt andet klientel. I stedet har de behov for fortsat at kunne udvikle og udbygge deres muligheder inden for de i dag aftalte områder hertil.</p>
Hegn og valg af dyr	Generel stor uvilje mod hegn, frygt for dyr både i forhold til alm. færdsel, orienteringsløb (mange børn i de lokale klubber som løber alene fra 11-12 års alderen), og ridning.
Inddragelse	Næsten alle der tog ordet – bortset fra DN - udtrykte meget stor utilfredshed med den manglende inddragelse i processen med en evt. udvælgelse, og det korte tidsrum, hvor denne naturvandring var eneste mulighed for at blive hørt.
Biodiversitet og Klima	Mange spurgte til hvad der kunne gøres bedre, når nu skoven allerede havde fået genskabt vandhuller, lysninger, Danmarks nok største koncentration af

	<p>dødt ved i de mange gl. bøgebevoksninger, som har ligget urørt i mere end 25 år, og derfor også en mangfoldighed af hulrugere, svampe og insekter.</p> <p>Påpegning af at ophør med målrettet pleje i bakkerne hurtigt vil få Ørnebregnen til at dominere og dermed sænke biodiversiteten dramatisk. Bekymring over konsekvenserne for den nuværende natur/biodiversitet – om ”dynamisk natur” ikke risikerer at skade denne.</p> <p>Påpegning af, at der hvor biodiversiteten i DK er i tilbagegang ikke er i skoven men på de tørre naturtyper i det åbne land. Derfor burde løsningen i en klimakrisetid også søges ved at konvertere lysåbne landbrugsarealer til lysåben natur, og bevare skovene som CO₂-optagere.</p> <p>Kommunen foreslår at inddrage Lindenberg Ådal. Flere spurgte til muligheden for at bruge et andet areal end Rold Skov.</p> <p>Mange kan ikke forstå hvorfor at skovarealer skal fjernes og nåletræer fældes i en klimakrise hvor produktion af træ må være et helt centralt mål i sig selv.</p> <p>Flere spurgte til konsekvenserne for klimaet og til disse planers forhold til den indgåede aftale på COP26 om stop for reduktioner i verdens skovareal.</p>
Andet	<p>En række nævnte folkesundhed som et væsentligt emne, som argument for at undgå indskrænkninger i friluftsmulighederne.</p> <p>Spor-hundeklubberne spurgte om der fortsat ville kunne trænes på udlagte spor – med løse hunde – inden for et naturnationalpark-hegn.</p>

De vigtigste hovedbudskaber fra de fremmødte borgere:

Friluftsliv: Den rekreative brug af området. Aktiviteterne er mangeartede og pladskrævende og voksende. Der findes ikke alternative placeringsmuligheder i nærheden.

Biodiversitet: Manglende forståelse for at lave en naturnationalpark når området allerede har en høj biodiversitet. Mere plads til naturen bør udbygges et andet sted.

Dyr: Frygt og usikkerhed overfor fritgående store dyr sammen med aktive friluftsdyrkere herunder børn.

Klima: Lad skoven vokse og brug træet. Lav natur som supplement i ådalen.

Andre kommentarer:

Tonen var god fra alle spørgere. Tilfredsheden med turen og svarene stor. Mange – både tilhængere og modstandere af en naturnationalparken takkede for et godt og oplysende møde.

Naturvandring i den mulige Naturnationalpark Stenderupskovene

Dette notat indeholder oplysninger, debatterede emner m.m. fra naturvandringen i den mulige Naturnationalpark Stenderupskovene afholdt d. 01.11.21.

Antal fremmødte personer:

- Ca. 150 personer under vandringen (inklusive 14 NST-medarbejdere).
- Ca. 90 personer ved starten af den efterfølgende debat/dialog.
- Ca. 70 personer blev til afslutningen af denne debat/dialog.

Fremmødte organisationer:

Ved turen blev der ikke lavet en officiel præsentation af alle tilstedeværende foreninger/organisationer. Friluftsrådet, den lokale afdeling af Danmarks Naturfredningsforening og lokalt Stenderup Halvøråd var repræsenteret. Kolding Kommune var repræsenteret ved forvaltningen og en udvalgsformand.

Medier:

Jyske Vestkysten, med en efterfølgende artikel d. 02-11-21.

Tilbagemeldinger og budskaber i forhold til:

Emner	Noter
Dyrevelfærd	Bekymring omkring hvilke dyr der sættes ud, og hvordan man bestandsregulerer evt. husdyr og vilde dyr i indhegningen. Bekymring om fødegrundlaget, forståelsen af hvad naturlig føde er, og hvad de enkelte dyr kan leve af, hvis der ikke vinterfodres på arealerne. Bekymring om risiko for indavl af de udsatte dyr og vildtet hvis de spærres inde.
Friluftsliv	Bekymring om, at nogle af de udsatte dyr vil give en adgangs begrænsning for besøgende med hest og hund. Der blev udtrykt et behov for at undervise mennesker om hvordan man færdes i naturen. Bekymring ang. Fortsat mulighed for ridning og kørsel med brug af hestevogn. Jo flere ind- og udgange, jo nemmere vil det være at kunne færdes som før. Bekymring om de økonomiske muligheder for at tilgodese friluftslivet (f.eks. stier, shelterpladser mv.)
Hegn og valg af dyr	Spørgsmål og bekymring om brugen af hegn og bestemte hegstyper. Herunder vildtets frie bevægelighed og brugen af hegn tæt på vandet. Bekymring for et muligt stort hegn i vandkanten. Ryttere udtrykte bekymring for evt. valg af heste til forvaltningen af naturnationalparken.
Inddragelse	Mange gav udtryk for, at det var svært at gennemskue informationen omkring naturnationalparkerne bl.a. fordi det er så politisk og ligger lige op til kommunalvalget. Der blev især udtrykt behov for inddragelse af borgerne ifm. valg af dyr. Det blev fremført, at projektet ikke burde holdes tilbage på baggrund af få personers interesse i at ride i skoven. Friluftsrådet fortalte under den efterfølgende dialog, at de bakker op om idéen med naturnationalparker, og at lokale behov bør indgå i planlægningen. Friluftsrådet mærker, at de har reel indflydelse på processen, hvilket f.eks. er kommet til udtryk med ministerens fravalg af heste i Fussingø.
Biodiversitet	Der blev udtrykt usikkerhed omkring forståelsen af "urørt" skov og virkemidlerne knyttet til fremme af biodiversiteten. Spørgsmål som: "hvorfør ødelægge træer?", "hvor kommer dyrene fra?", "er det natur, hvis vi hjælper det på vej?", "leder urørt skov ikke mere CO ₂ ud end raske træer?", "hvorfør importere træ fra andre lande, når vi har træ her?", "hvis der er god biodiversitet her i forvejen, hvorfor så bruge pengene her?", blev fremført.
Andet	Motoriserede køretøjer i skoven: Der køres i forvejen på stier, hvor der er markeret kørsel forbudt. Under corona-nedlukningen har der været et stigende

	<p>antal biler, så hvis området bliver en turistmagnet, så bør der tages hensyn til infrastrukturen i skoven, så folk kan komme til og fra, og parkere uden for skoven. Derudover blev der spurgt til, hvem der skal betale for vedligeholdelsen af de i forvejen slidte veje pga. ekstra trafik?</p> <p>Kommentar om, at det er vigtigt, at tiltagene skal være for naturens skyld. Prøve forskellige tiltag og finde ud af hvad der virker, for hvis tiltagene ikke virker og fremmer biodiversiteten, så vil det være svært for folk at støtte op om.</p> <p>Der blev udtrykt forvirring omkring de parallelle processer for urørt skov og naturnationalparker.</p>
--	--

De vigtigste hovedbudskaber fra de fremmødte borgere:

Friluftsliv: Adgang og brug af skoven som førhen.

Dyrevelfærd: Husdyr der sættes ud, samt vilde dyr der risikerer at blive heget inde.

Proces: Manglende forventningsafstemning af, hvor langt man er, og hvad man som borger kan få indflydelse på.

Andre kommentarer:

Stemningen under arrangementet: Generelt god, men blev bedre i løbet af arrangementet.

Udfordringer med at forstå forskellen mellem urørt skov og naturnationalparker

Ridning: låger til ryttere, så de ikke skal stige af og på hesten for at komme igennem.

Naturvandring i den mulige Naturnationalpark Svanninge Bakker

Dette notat indeholder oplysninger, debatterede emner m.m. fra naturvandringen i den mulige Naturnationalpark Svanninge Bakker afholdt d. 05.11.21.

Antal fremmødte personer:

Ca. 105 deltagere inkl. 6 medarbejdere fra NST.

Samme antal ved den efterfølgende diskussion kl. 16.30 – 17.15, hvor enkelte deltagere begyndte at "sive" fra ca. kl. 17.

Fremmødte organisationer:

DN (Faaborg-Midtfyn og Odense afdeling), DOF, Entomologisk Forening, Danmarks Idrætsforbund, Friluftsrådet, Faaborg Ski og Motion, Faaborg Orienteringsklub, Outdoor Sydfyn, Falsled Svanninge Idrætsforening, Sydfynske Alpers Sti og Sporbyggere, Dansk Rideforbund, Fyns Familielandbrug

Tilbagemeldinger og budskaber i forhold til:

Emner	Noter
Dyrevelfærd	Gyvel: bekymring fra om at dyr vil blive syge af at spise gyvel. Enkelte udtrykte bekymring for mindre dyrevelfærd.
Friluftsliv	Flere typer af brugere udtrykte bekymring: MTB: Udtrykker bekymring for øget vedligeholdelse af spor og risiko for sammenstød med store græssere. Orienteringsløbere: Udtrykker bekymring for om man fremover kan få tilladelse til løb? Familiefaren: Udtrykker bekymring for om man kan overnatte trygt med børn. Faaborg Ski og motion: Udtrykker bekymring for om de kan bruge området som de plejer - både for den enkelte og for de mange større arrangementer, som de har i dag. Ryttere: Udtrykker bekymring for om der kan fastholdes knudepunkter for rideruter. Generelt blev der udtrykt bekymring for mindsket adgang, eftersom der er få områder med statsskov på Fyn. Dette gør det vanskeligt at finde alternative steder til friluftslivet.
Hegn og valg af dyr	Valg af dyr: flere gav udtryk for at der ikke er opbakning til bison, elg og heste. Ingen opbakning til høje hegn. Bekymring for aggressive eller nervøse dyr i hegningen. Fra enkelte blev det bemærket at arealet er for lille til kron dyr.
Inddragelse	Dette emne blev ikke debatteret.
Biodiversitet	Hestebakken (historisk overdrev): måtte ikke blive afgræsset af får og geder af hensyn til insekter. Flere rejste tvivl om hvor meget mere biodiversitet man kunne få i området, især i det lysåbne.

	Andre vurderede at en nationalpark var et godt redskab som de bakkede op om bl.a. for at skabe plads til flere insekter mv.
Andet	<p>Mulig udvidelse med Sv. Bjerge, Sollerup Skov og privatejede arealer ved/omkring Arreskov Sø. Muligheden for at opsætte bistader. Bekymring for at tilgroning vil lukke landskab og udsigter. Mange udtrykte bekymring for, at området var for lille til at initiativet vil give en merværdi for biodiversiteten eftersom der i forvejen er en betydelig afgræsning af arealerne. Bekymring for om kulturlandskabet i Svanninge Bakker vil kunne bestå.</p> <p>Svanninge Bakker udgør en hjørnesteen i Faaborg-Midtfyn kommunes udviklingsstrategi og målsætning om udvikling af outdoor-oplevelser for borgere og turister.</p>

De vigtigste hovedbudskaber fra de fremmødte borgere:

Friluftsliv: Bekymring for at muligheder for friluftsliv bliver forringet.

Biodiversitet: Svært at sikre de lysåbne arealer mod tilgroning med gyvel.

Størrelse: Området er for lille.

Naturvandring i den mulige Naturnationalpark Sydlangeland

Dette notat indeholder oplysninger, debatterede emner m.m. fra naturvandringen i den mulige Naturnationalpark Sydlangeland afholdt d. 08.11.21.

Antal fremmødte personer:

Der deltog ca. 40 deltagere (inkl. 5 medarbejdere fra NST).

Lidt færre ved den efterfølgende opsamling.

Fremmødte organisationer:

DN (Langeland afdeling), DOF (Langeland afdeling), Friluftsrådet (kreds Sydfyn), Langelands Stivenner, Danmarks Idrætsforbund, Danmarks Naturfond.

Medier:

Ingen medier deltog.

Tilbagemeldinger og budskaber i forhold til:

Emner	Noter
Dyrevelfærd	Ingen kritik. Ros fra bl.a. DN til NST's nuværende forvaltning af de vilde heste: Der er styr på dyrene, deres velfærd og færdsel.
Friluftsliv	Flere deltagere lagde vægt på at der var gode faciliteter og stier, og at man fortsat kan gå tur med hund i hegningen i området. Flere ønskede bedre stier, så adgangen kunne kanaliseres. En borger gjorde opmærksom på, at med en stor hegning vil man udelukke muligheden for orienteringsløb (der gennemføres i dag ikke o-løb). Forslag om flere stier/bedre adgang i den nordlige del af området.
Hegn og valg af dyr	Opbakning til heste og kreaturer, men ikke til bison, elge og kronvildt. Generelt var deltagerne kritiske overfor meget høje hegn.
Inddragelse	Ingen kritik af proces.
Biodiversitet	Der var stor opbakning til den nuværende forvaltning, hvor der sker udvikling mod artsrige overdrev på tidligere agerjord. Flere bemærkninger om at natur og biodiversitet er hovedformålet. Vigtigt at passe på stævningsskovenes naturværdier. Nåletræer må gerne bevares i et vist omfang af landskabelige hensyn. Det blev fremført, at der bør tages større hensyn til ynglefugle ved vådområder, idet disse så vidt muligt ikke bør forstyrres, idet en del besøgende kommer for tæt på.

Andet	At bo inde i naturnationalparken: 3 fremmødte, hvoraf de 2 var meget positive og den tredje var skeptisk i forhold til evt. øget besvær og faldende ejendomsværdi. Passagemodel ved offentlige veje blev foreslået for at mindske gener for beboere. Man bør arbejde på at udvide området med bl.a. Lunden (NST-ejet areal).
--------------	--

De vigtigste hovedbudskaber fra de fremmødte borgere:

Udvidelse: Generel stor opbakning til at ”udvide” den nuværende hesteindhegning, så hele det foreslåede område afgræsses med vilde heste suppleret med kreaturer.

Friluftsliv og biodiversitet: Ønske om at publikumsfaciliteter prioriteres og stiforløb m.m. omlægges/planlægges så der tages hensyn til ynglende vadefugle, fx syd for Gulstav Mose.

Andre kommentarer:

Byrådsmedlem Ulrik Kølle Hansen (V) deltog og roste arrangementet. Sydlangeland blev indstillet af Langeland Kommunes teknikudvalg, hvor Ulrik var den ene af to modstandere.

Naturvandring i den mulige Naturnationalpark Søhøjlandet

Dette notat indeholder oplysninger, debatterede emner m.m. fra naturvandringen i den mulige Naturnationalpark Søhøjlandet afholdt d. 09.11.21.

Antal fremmødte personer:

Der deltog 105 deltagere under naturvandringen. Ca. 70 ved bålet efterfølgende.

Fremmødte organisationer:

Enten med banner, logo eller fordi de præsenterede sig: Familielandbruget, Silkeborg imod Natur nationalparker, Trækhundeklubben, DCH, Friluftsrådet, DGI, Dansk Idrætsforbund, KFUM spejderne, Spejderne Paradislejren, Himmelbjergens Natur- og Idrætsefterskole og sweishundefører.

Venstre, Socialdemokratiet og Enhedslisten var synligt repræsenteret

Medier:

Midtjyllands Avis (<https://www.midtjyllandsavis.dk/artikel/8717930a-6130-42fa-93f2-7400367f7163/>)

Tilbagemeldinger og budskaber i forhold til:

Emner	Noter
Dyrevelværd	Bekymring for om dyrene vil sulte og blive vanrøgtet. I den mest ekstreme ende af skalaen blev det spurgt om det var fair, at skatteyderne skal betale for at NST kan vanrøgte dyr. Bekymringer for om der er føde nok til udsatte dyr. Mange af deltagerne havde svært ved at forstå at fødeemner kan være andet end frisk græs.
Friluftsliv	Friluftsrådet støttede etablering af naturnationalparker med en klar holdning om at natur og friluftsliv skal følges ad. Men dyrene og friluftslivet skal følges nøje og det kræver en del formidling, monitoring og lokal inddragelse. Ridning kan nødvendiggøre kompensationsarealer eller frahegnede stier, afhængig af hvilke dyr der kommer på arealerne. Hvis de mange store arrangementer skal flyttes til de andre Silkeborg Skove pga. en naturnationalpark i Sønderskoven/Østerskoven blev der udtrykt bekymring for at de områder bliver ødelagte, da de i forvejen er meget benyttede til friluftsliv. I den ekstreme ende blev der henvist til tal på >70 dødsfald i UK de senere år pga. konflikter med store græssere, dog ingen kildehenvisning. NST skilt om færdsel i indhegning blev læst op af samme gæst, for at pointere, at det skulle være farligt at færdes i hegninger. Dansk Idrætsforbund gjorde opmærksom på, at den frie bevægelighed til lands og til vands, muligheden for at kunne gå i land med sin kano og gå ind i skoven, færdes uhindret på kryds og tværs i de store skove er hele Søhøjlandets DNA. Det går til grunde hvis man sætter et hegn - uanset om det er et højt eller et lavt hegn. Foreslår at man i stedet laver en naturnationalpark, som dækker alle skove i hele Søhøjlandet, uden udsatte dyr, og hvor hegn ikke ødelægger helheden. Der blev spurgt, om man vil fjerne træer og grene fra veje og stier i en fremtidig naturnationalpark.

	<p>MTB-rytter spørger, hvem der skal gøres ansvarlig hvis man kører ind i en ko, en anden deltager pointerede at man altid skal være i stand til at bremse hvis der går et dyr eller mennesker på sporet – han udtrykte det med: ”hvad hvis det var en knægt i stedet for en ko”.</p> <p>Der blev udtrykt bekymring for at være på familietur og skulle vende om, hvis der står en flok stude på skovstien.</p> <p>O-løber: ”Det er hegnet der er problemet, naturnationalparken er en dårlig ide, NST bør passe skoven og mangler I en lysning kan I bare lave den.”</p>
Hegn og valg af dyr	<p>Spørgsmål til hegnstype, dyrevelfærd, dyrenes fødegrundlag, muligheden for at nøjes med vildtet som græssere, rideruter og virtuelle hegn.</p> <p>Spørgsmål til om at afvente erfaringer fra de første naturnationalparker.</p>
Inddragelse	<p>Der blev især udtrykt behov for inddragelse af borgerne:</p> <p>Hvad er tidsplanen for borgerinddragelsen? Hvor kan vi finde relevant information?</p> <p>Hvornår bliver vi som naboer inddraget i hegnsovervejelserne?</p> <p>Hvornår bliver vi, som ikke er organiseret i foreninger, inddraget i processen?</p>
Biodiversitet	<p>Der blev spurgt til om der skal være kadaverpladser?</p> <p>Der blev spurgt til hvilke forskere der har været med til at anbefale projektet? De mere ekstreme mente at det var meget få forskere, som har fået lov til at bestemme det hele.</p> <p>Nogle udtrykte bekymring for at bekæmpelse af invasive arter, vil medføre tab af biodiversitet.</p> <p>Der blev spurgt til hvordan den oprindelige skov vil blive genskabt?</p> <p>En deltager mente at på EU plan opfattes små skove som ret uinteressante, og at skovene i DK var for små.</p> <p>Spørgsmål om hvilke arter der vil få det bedre i en naturnationalpark?</p> <p>Der blev udtrykt bekymring for, om der ville blive for mørkt i urørt skov, hvor man håber på mere lys?</p> <p>Der blev spurgt til hvordan man ville håndtere opvækst af eksotiske træarter fremover?</p> <p>Der blev spurgt til om man ikke i stedet kunne lave natur på opgivne landbrugsarealer?</p> <p>Der blev spurgt til om man vil tage hensyn til rødlistede arter?</p> <p>En tilhænger udtrykte at det var vigtigt med projektet fordi at arter er i tilbagegang iflg. forskere. En deltager pointerede at kun 0,5 % af landet bliver til naturnationalparker.</p> <p>En anden fortalte at de danske naturnationalparker vil svare til IUCN kategori 2 – hvor de eksisterende danske nationalparker svarer til IUCN kategori 5. Og at de nye naturnationalparker derfor er vigtige i forhold til at stoppe tabet af biodiversitet.</p>
Andet	<p>Hvad med CO2 regnestykket? Der var flere naboer til stede og nogle udtrykte bekymring for at få en hegnslinje helt op af bygrænsen og til deres baghaver. Andre naboer fortalte at de er spændte på om det bliver i Sønderskoven og ser frem til en naturnationalpark.</p> <p>Repræsentanter fra Skyttehusets Camping var bekymrede for adgangen til campingpladsen, som vil komme til at gå igennem naturnationalparken – ikke mindst i kritiske situationer (f.eks. brand).</p> <p>KFUM spejderne, Spejderne Paradislejren og Himmelbjergegnens Natur- og Idrætsefterskole bor alle tæt på Sønderskoven og er helt afhængige af at deres medlemmer/elever har adgang til området. Alle tre institutioner har efterfølgende skriftligt meddelt, at de er modstandere af hegn og udsatte græssere i Sønderskoven.</p>

De vigtigste hovedbudskaber fra de fremmødte borgere:

Dyrevelfærd: Bekymring for manglende dyrevelfærd fyldte meget i debatten.

Hegn og valg af dyr: Problemer ved hegning, generelt er mange bange for store græssere og tilkendegiver, at de ikke tør/ønsker at komme i skoven, hvis der er store græssere. Nogle mente at børn heller ikke bør færdes i skoven – slet ikke alene.

Friluftsliv: Bekymring for om det intensive friluftsliv, der i dag udfoldes i skoven kan fortsætte, fyldte meget i debatten. Især blev det fremhævet, at hegn

(uanset højde) vil ødelægge den store sammenhæng mellem sø, den lysåbne natur, skov og omgivende land og bebyggelse der er så typisk for egnen.

Andre kommentarer:

Der fandtes både tilhængere og skeptikere af en kommende naturnationalpark i forsamlingen, men skeptikerne virkede til at være i markant overtal og fyldte absolut mest i debatten.

Naturvandring i den mulige Naturnationalpark Tisvilde Hegn

Dette notat indeholder oplysninger, debatterede emner m.m. fra naturvandringen i den mulige Naturnationalpark Tisvilde Hegn afholdt d. 11.11.21.

Antal fremmødte personer:

Der deltog ca. 110 i naturvandringen, og der var tilnærmelsesvis det samme antal deltagere i den efterfølgende diskussion.

Fremmødte organisationer:

Miljøminister Lea Wermelin, Departementet (fotograf), Gribskov Kommunes borgmester (Anders Gerner Frost), Danmarks Naturfredningsforening (Maria Reumert Gjerding + lokale medlemmer), Friluftsrådet (Winnie Grosbøll), Tisvilde Orienteringsklub, Tisvilde MTB sporlaug, Hegnets Venner.

Tilbagemeldinger og budskaber i forhold til:

Emner	Noter
Dyrevelfærd	Hvordan vil I sikre, at dyrene ikke sult, og at der er føde nok? Forholder man sig til, hvor meget føde der rent fysisk er, i stedet for at basere det på tal fra videnskabelige rapporter?
Friluftsliv	Mange bryder sig ikke om at færdes i hegninger med dyr. Vil der fortsat være plads til MTB sporet? Bekymring for den rekreative brug af området under hegn.
Hegn og valg af dyr	Er der kigget på erfaringerne fra foldene på Melby Overdrev? Bekymring for de mange brugeres sikkerhed ved udsætning af dyr. Er jordbunden overhovedet egnet til græsning?
Inddragelse	Dette emne blev ikke debatteret.
Biodiversitet	Ingen evidens for at græssere giver mere biodiversitet. Hvorfor lave en naturnationalpark i Tisvilde, hvor biodiversiteten allerede er meget høj? Er det nødvendigt at udlægge urørt skov i så stor skala? Kunne man ikke lave målrettet biotoppleje i stedet for at lægge hele Tisvilde Hegn urørt?
Andet	Hvad med klimaet og CO ₂ binding – hvem tager beslutningen om, at vi har råd til at tage særlige hensyn til biodiversiteten, når vi står midt i en klimakrise – hvem rådgiver politikerne til at træffe bæredygtige valg? Kunne man ikke se, hvordan alle de tiltag, der allerede er lavet fungerer, inden man laver yderligere tiltag? Er der ingen mulighed for kompromisser?

De vigtigste hovedbudskaber fra de fremmødte borgere:

Dyrevelfærd: Især om dyrenes velfærd og fødetilgængelighed.

Klima: Klimakonsekvenserne grundet urørt skov.

Friluftsliv: Den rekreative brug af området.

Andre kommentarer:

Der var en tydelig gruppering blandt deltagerne – dem som var overvejende neutrale og/eller positive, og dem som var overvejende kritiske.

Ved indgangen blev der uddelt orange veste med tryk: ”Vores natur, vores adgang” med budskaber om brugernes adgang til naturen.

Der var en hel del deltagere (min. 10 pers.) som var gengangere fra den anden nordsjællandske tur d. 3/11. Tydeligvis havde en del deltagere været med på andre naturvandringer om naturnationalparker, bl.a. i Bidstrupskovene.

Naturvandring i den mulige Naturnationalpark Ulvshale

Dette notat indeholder oplysninger, debatterede emner m.m. fra naturvandringen i den mulige Naturnationalpark Ulvshale.

Naturstyrelsen planlagde to arrangementer for at tilgodese de mange sommerhusejere i området. Første naturvandring blev afviklet d. 2/11 og den anden blev afviklet d. 6/11.

Antal fremmødte personer:

Til første naturvandring (2/11) deltog ca. 60 borgere, dertil ca. 15 medarbejdere fra Naturstyrelsen og Departementet.

Miljøministeren deltog.

Til den anden naturvandring (6/11) deltog ca. 55-60 borgere (primært sommerhusejere).

Fremmødte organisationer:

Friluftsrådet, DOF, DN, Møn Naturforening, Ulvshale Grundejerforening, Sandvejens natur- og kulturarvsforening.

Vordingborg Kommune mødte talrig op til naturvandringen d. 4/11. Politikere: Borgmester (S), byrådspids (S + C), naturvejleder, sagsbehandlere, ledere.

Medier:

Sjællandske – med en artikel onsdag den 3. nov "Miljøministeren kom, så og lyttede"

Tilbagemeldinger og budskaber:

Emner	Noter
Dyrevelfærd	Enkelte var bekymrede for muligheden for dispensation fra dyrevelfærdsloven. Spørgsmål til dyrevalg og brugen af GPS udstyr. Spørgsmål om selvdøde heste og kreaturer vil blive liggende som ådsler.
Friluftsliv	<u>Friluftsrådet lokalt</u> : hvad med tilgroning med brombær, når der laves lysninger? Hindrer fladefærdsel. Vil dyrene spise brombær? Stor glæde over at indre hegn ser ud til at blive fjernet og man kan bevæge sig frit. Adgang og afmærkede stier er vigtige. Det giver tryghed, at man kan finde rundt. Gerne mere formidling om de vilde heste, samt om hvordan kultur og ønsket/drømmen om forskellige ressourcer har præget områdets natur Bliver det tilladt at ride i indhegninger med dyr? Kommer der "rytter" låger i? Særligt ønske om at kunne ride på Telefonstien. Bliver det muligt?

	<p>Der bliver lagt for meget vægt på friluftsliv. Ønsker ikke mere friluftsliv. Ønsker ikke overnatningspladser og sheltere. Bekymring for adgangsmulighederne for friluftslivet.</p> <p><u>Møn Naturforening:</u> Friluftsliv skal understøtte basale behov. Ønsker ikke mere friluftsliv på Ulvshale, end der er i forvejen.</p> <p>Vigtigt med højværdi natur tæt på, hvor vi bor. Vild natur er vigtig for vores mentale sundhed. Ulvshale er guld værd i den sammenhæng. Vores hormonsystem (stresshormon fx) bliver kalibreret her. Her skal vi ikke præstere – alle er lige. Dog vigtigt med ly og WC faciliteter (madpakkehus fx). Vigtigt at have et sted, hvor folk med sundhedsproblemer kan have base. Vigtigt at have et sted, hvor skoleklasser kan have base.</p> <p>Gerne flere guidede ture, hvor der bliver fortalt om hvad man gør og hvorfor. I det hele taget flere ture – vores begejstring smitter.</p>
Hegn og valg af dyr	<p>Tilfredshed med at indre hegn vil blive fjernet.</p> <p>Færreste: en enkelt negativ kommentar, men ellers helt OK. Flere ville gerne have chikaner og hastighedsdæmpning, grundet bekymring for bilers hastighed gennem området. Vigtigt at rydde langs vejen, så man kan se dyrene.</p> <p>Forslag om at medtage gotlands får, der gerne spiser brombær og er lette at have med at gøre.</p> <p><u>Møn Naturforening:</u> Klogt at holde sig til det lave hegn, som er der nu. Klogt at anvende husdyr. Frabeder sig høje hegn, da det giver en ekstra ulempe.</p> <p>Spørgsmål om muligheden for kun at indhegne de åbne arealer. Indhegning ved skansen (fortidsminde) bør kun indeholde får og geder.</p>
Inddragelse	<p>Dette emne blev ikke debatteret.</p>
Biodiversitet	<p>Spørgsmål angående hvilket årstal/tidsperiode Naturstyrelsen forsøger at ramme med naturnationalparkerne?</p> <p>Bekymring for tab af biodiversitet på Ulvshale i fald, at birken på heden får frit spil og ikke bekæmpes. Bekymring om opvækst af birk på heden. Spørgsmål om virkemidler for at fremme biodiversiteten og forskellige forslag til biodiversitetsfremmende tiltag. Hvorfor gøre noget når der i forvejen er god natur?</p>
Økonomi	<p>Glæde over de 5 mio. kr. til friluftsliv. Der blev udtrykt bekymring for, at hvis Ulvshale ikke bliver naturnationalpark. Ønsker flere midler til forvaltning af naturen i området.</p> <p>Hvad får vi med en naturnationalpark, som ikke er der i forvejen?</p>
Området og udvidelse af denne	<p>Der blev spurgt ind til om området ville kunne udvides med tiden, hvis det bliver til en naturnationalpark. Ønske om at inddrage private og kommunale arealer. Dialog om forskellen mellem en naturnationalpark og en nationalpark.</p> <p>Lodsejere og sommerhusejere giver stor opbakning til at Ulvshale bliver en naturnationalpark.</p>

	Spørgsmål til at opgive statens store skovarealer som produktionsskov. En enkelt er utilfreds med hestene og hegnen i området.
--	--

De vigtigste hovedbudskaber fra de fremmødte borgere:

Biodiversitet: Ønske om øget biodiversitet og natur fyldte mest på naturvandringen, positiv stemning for en naturnationalpark blandt de fremmødte. Bekymring for tilgroning (fx brombær, vortebirk) og tab af biodiversitet.

Friluftsliv og formidling: Prioritering af stier og formidling. Friluftslivet skalholdes på det basale niveau.

Andre kommentarer:

Det helt overvejende indtryk var, at der er positiv stemning for en naturnationalpark i Ulvshale blandt de fremmødte.

Vordingborg Kommune, borgmester Michael Smed: kommunen har foreslået Ulvshale som naturnationalpark. Ser, at det passer godt med at kommunen har fået Møn som UNESCO biosfærereservat. Ulvshale er her et af kerneområderne. Kerneområder er strengt beskyttet natur. Ulvshale er fredet og N2000 område. Nogle af DK's største strandenge og vigtige fuglelokaliteter både for trækkende og ynglende fugle. Indeholder allerede i dag mange rødlistede arter. Passer godt ind i kommunens arbejde for øget naturkvalitet i kommunen. Kommunen ser positivt på et ydre hegn om naturnationalparken også selvom det indebærer færreste i kommunevejen ud til Nyord. Kommunen og Naturstyrelsen har et godt samarbejde.

Der blev spurgt til hvor stor sandsynlighed der er for at Ulvshale med sin ringe størrelse vinder en plads som en naturnationalpark. Håb om at Ulvshale bliver en naturnationalpark.

Positive tilkendegivelser ift. samarbejdet med Naturstyrelsen.

Udbredt tilfredshed med naturvandringen.

Naturvandring i den mulige Naturnationalpark Vester Thorup

Dette notat indeholder oplysninger, debatterede emner m.m. fra naturvandringen i den mulige Naturnationalpark Vester Thorup afholdt d. 10.11.21.

Antal fremmødte personer:

- Ca. 135 personer under naturvandringen (ekskl. NST-medarbejdere).
- Ca. 125 personer ved starten af den efterfølgende debat/dialog.
- Ca. 50 personer blev til afslutningen af denne debat/dialog.

Fremmødte organisationer:

Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Jægerforbund, Kandidater fra Venstre, Friluftsrådet, Nordvest orienteringsklub, Hawboerne (lokal forening), hesteinteresserede.

Medier:

Nordjyske Stiftstidende.

Tilbagemeldinger og budskaber i forhold til:

Emner	Noter
Dyrevelfærd	Bekymring om dyrene anses som redskaber frem for dyr ift. dyrplageri, når maskiner kunne udføre deres arbejde. Bekymring om, at husdyr skal begå sig som vilde. Bekymring om der foreligger én dyreværnslov til husdyr på privat grund og én til husdyr i naturplejen. Spørgsmål til tilskudsfoeding ifm. snak om rewilding. Bekymring om tilstrækkelig mængde af føde over vinteren. Spørgsmål til hvordan og hvor ofte dyrene vil blive tilset og hvordan man undgår mistrivsel.
Friluftsliv	Spørgsmål til hvordan Naturstyrelsen forholder sig til rytternes bekymring om at ride i hegn med løsgående store husdyr. Bekymring om begrænset adgang til området for borgere med/uden egne dyr.
Hegn og valg af dyr	Spørgsmål og bekymring til økonomien bag opsætning af hegn og hvordan der tages hensyn til veje inden for området. Spørgsmål til hvordan dyrene bidrager til biodiversiteten og om de kan tages af, hvis målet med naturplejen opnås. Spørgsmål og bekymring til manglende evidens om store græsseres effekt på bekæmpelse af invasive arter. Hertil spørgsmål som; "vil dyrene spise de invasive arter?", "vil dyrene sprede frøene yderligere?" og "har man overvejet at hegne et mindre forsøgsområde?". Spørgsmål til hvordan der holdes dyr og om de vil kunne søge læ. Spørgsmål til idéen om at udsætte store dyr som er udryddet i naturen for længe siden ifm. snak om store græssere som bison og elg.
Inddragelse	Stor enighed i den manglende borgerinddragelse og den manglende behandling/effekt af lokalsamfundets modstand. Bekymring og undren over, at man ikke har hørt noget om den forudgående proces og om beslutningen allerede er taget. Friluftsrådets vicedirektør fortalte i et oplæg, at de bakker op om etablering af naturnationalparker og om hvordan de lokale behov bør indgå i planlægningen.

Biodiversitet	Spørgsmål til tidshorizonten på en omlægning af skoven fra naturnær til urørt, hertil spørgsmål som; ”skal der stadig være skov?”, ”hvordan vil rydningen af eksotiske træarter påvirke CO ₂ aftrykket og klima?” og ”skal der fremover handles træ i udlandet, når dansk træproduktion stopper?”. Spørgsmål til hvordan store græssere og skovomlægningen øger biodiversiteten, herunder påpegnning af den naturnære skovdrift i Harzen ift. rewilding og insektangreb. Spørgsmål til, om biodiversiteten ikke kan øges på anden vis, eks. ved at opkøbe landbrugsjord og lave lavbundsprojekter.
Andet	Spørgsmål og manglende viden om, hvad en naturnationalpark er og hvad forskellen er på den og en nationalpark. Bekymring om den forhastede proces og at beslutningen om naturnationalparker bør laves om, hvis man i 2030 finder ud af, at klimamålene ikke er nået. Det er en provokation med ordvalget, at naturnationalparker vil skabe ”bedre natur”, ift. at der skabes et kulturlandskab og man derfor skal snakke om ”bedre biodiversitet”.

De vigtigste hovedbudskaber fra de fremmødte borgere:

Friluftsliv: Adgang til området.

Dyrevelfærd: Husdyrenes rolle som vilde dyr.

Proces: Manglende borgerinddragelse og dens reelle påvirkning.

Andre kommentarer:

Stemningen under arrangementet: meget modstand og mange holdninger/principper hvilket kan besværliggøre en god dialog.

Udfordringer med at forstå husdyrenes rolle som naturplejere

Generel skepsis omkring Naturstyrelsens kompetencer til at varetage dyrene og sikre deres velfærd.